

Izhaja vsak četrtek
in velja s poštnino vred
in v Mariboru s pošilja-
njem na dom
za celo leto 3 gld. — kr.
„ pol leta 1 „ 60 „
„ četrť leta — „ 80 „
Naročnina se pošilja
opravništvu v dijaškem
semenišču (Knaben-
seminar.)
Deležniki tisk. društva
dobivajo list brez po-
sebne naročnine.

Slovenski GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Posamesne liste
prodaja knjigar Novak
na velikem trgu
po 5 kr. — Rokopis
se ne vračajo, nepla-
čani listi se ne spre-
jemajo.

Za oznanila se plačuje
od navadne vrstice, če
se natisne enkrat 8 kr
dvakrat . . . 12 „
trikrat . . . 16 „

Ruski car zopet napaden.

Zarotniki nihilisti na Ruskem hočejo svojega carja imeti mrtvega. Trikrat v enim letu so ga napali, do sedaj vselej brez zaželenega jim uspeha. Prvi, z imenom Solovijev, lotil je se osebno carja in ga hotel v Petersburgu na ulici z revolverjem ustreliti. Drugi je nanj čakal v Moskvi hoteč ga z železniškim vlakom vred na prah raznesti. Tretji se mu je pa vlezal v cesarski dvor, da bi uničil njega s vso rodbino vred.

L. 1703. je silni car Peter Veliki na švedske zemlji gradil novo stolico ruskem carstvu ob ustji zeleno-blede Neve v Baltiško morje. Le k morju, le k morju gnale so Petra Velikega goreče želje, dobro vedoč, da brez odprte poti do morja ruski narod zaostane za sosednimi. Z mečem je odbil junaški vse napade takrat še precej močnih Švedov, a ob Nevi pozidal mesto Petrovgrad ali Petersburg, da je malo takih na svetu. Polno je krasnih palač, a med temi najkrasnejša je cesarska palača — zimnj dvorec. Zagrajena je na štiri vogle; severno pročelje proti Nevi obrnjeno meri 1000 sežnjev, a široka je palača 500 sežnjev. V palači je mnogo, to pa velikanskih dvoran in med njimi kaj krasna — dvorana jedilnica. Pod njo se nahaja velika stražnica, kjer je dne 17. februarja t. l. mudilo se nad 50 vojakov in oficirjev slavnega finskega regimenta, ki se je tudi v zadnji turški vojski hvale vredno odlikoval. Stražnica razpeta je nad zidanim obokom, pod katerim se protezajo razne kleti. Ona ravno pod stražnico rabila je 3 dvorskim mizarjem kot delavnica. Trem mizarjem pridruževal je se nepoznan človek z delavniško obleko odet. Ta človek je spravil v klet škrinjico natlačeno z dinamitom in oskrbljeno s Thomasovo uro, t. j. s strojem podobnim uram budnicam (Wecker), ki se sprožijo, kedar doteče ura, do katere je vsa umetna mašina bila navrta. Zločinec je uro navrl do 6¹/₄ ure zvečer. To kaže, kako dobro mu je bilo znano, da car s svojo rodbino ob 6. uri zvečer navadno in redno stopa v dvorano jedilnico k večerji. Ako-

ravno je hudobnež toliko opazno in prebrisano ravnal, vendar svojega črnega namena ni dosegnil. Car se je z rodbino vred bil zakasnil, ker je pričakoval svojega svaka Aleksandra princa Hesenkega, ob enem očeta bolgarskega kneza, ki je tudi na carskem dvoru. Svak pride, car mu hiti nasproti in gre sedaj s vso cesarsko rodbino razven carice, ki je bolena v drugem oddelku palačinem, proti dvorani jedilnici, ko naenkrat strahovito zabuči; zidani obok nad kletjo razleti, vneta dinamitova moč ubije 13 vojakov, jih rani 38, predre dvorani jedilnici pod in v njej vse potrupa, polomi in razbije; luči ugasnejo; car hoče v dvorano, toda ne pustijo mu tje, boječ se še jednega razleta. Ko donesejo luči, razkrito je pred strmečim carjem strahovito zločinstvo pa tudi jasna mu je božja previdnost in milost, ki je vladarja toliko milijonov ljudi na tak čudoviti način pri življenju ohranila.

Ta strahoviti in tretji napad na življenje ruskega carja iznemiril je ves ruski narod; ves svet govori o njem in ugiba, kakšne posledice utegne zločinstvo imeti. Vsakako pomislika vredno pa je, da je nemški Bismark uže mesenca decembra v Petersburg vedel glas dati, da se nekaj zoper carja pripravlja; tudi je Bismark prvi po telegrafu zvedel o tem napadu; naposled je še gotovo znamenito, da so voditelji ruskim nihilistom — Nemci in Judi. Zasačeni in usmrteni vodja skrivne nihilistične tiskarne bil je nemec Deutsch, jud Hartmann je pa v Parizi ugrabljen in je tisti ničvrednež, ki je pomagal v Moskvi carjev železniški vlak z dinamitom raznesti. To kaže, da imajo pri nihilističnej zaroti tace zmes ptujci, nemški in judovski sovražniki slovanske in velikanske Rusije. Dolgo brez zadostilne osvete to gotovo ne ostane.

Gospodarske stvari.

Turška detelja ali esparzeta.

Zgodovina. Dolgo so kmetje krivo mislili, da brez travnikov ne morejo biti vrli živino-

rejši. Sedaj popuščajo krivo misel čedalje bolj, ker vidijo, kako nekteri gospodarji na Nemškem mnogo živine redijo brez travnikov. Ti so namreč odpravili praho, pridelovanje zrnja do skrajne potreboče zmajnsali, uvedli pametno kolobarenje s primerno vrstitvijo zaporednih sadežev ter se priprijeli marljivega pridelovanja krmenskih rastlin. Tako redijo mnogo živine, dobivajo rednih in velikih dohodkov ter izvrstno gnojijo svoja zemljišča. Najboljše krmenske rastline so: detelja, trava, volčji bob, mohar, saradela, nektare žitne rastline, sirek itd. V prvej vrsti imenovati nam je deteljo, katere imamo več raznih zvrstij. Začnimo s turško deteljo ali esparzeto (*Hedysarum onobrychis*), to pa zato, ker je zastran zemljišča najmanj zbirljiva, z najskromnejšo zemljo zadovoljna tako, da jeno pridolevanje ne spodleti tako pogosto, kakor pri drugih deteljah. Opis. Esparzeta (tudi „petelinovi grebenčki“ imenovana) ima dvigajoče se, 2—3 črevlje visoka, vejnata stebela, liho pérnate listke in dolgo-peceljnate cvetne grozde, ki so lepo rožno-rdeči. Plod je okroglast, ploščnat, nekoliko trnat strok. Teža; hektoliter tehta 32—35 kilo. Kaljivost traja 2—3 leta. Podnebje njej ne škoduje ne v mrzlih pa ne v visokih legah. Zemlja najljubša njej je globoko vzrahlijana apnenasta, sušna in prisojna. V apnenih krajih povsod dobro stori. Kolobar. Navadno jo sejejo za okopavnim sadežem, kateremu je se bilo pognojilo, tudi za zimino stori dobro. Gnojenje. Kder je dosta gnojja, ondi kaže zadnjemu ali predzadnjemu sadežu pred esparzeto prav dobro pognojiti. Seje se mogoče rano marca, aprila. Za sejatev z roko treba je 6—8 hektolitrov, z mašino 3—6 hektolitrov semena na hektaro. Seme se ima z brano mogoče globoko zavleči, vsaj 4—5 centimetrov. Prvo leto je treba včasih pleti; spomladi se naj krepko z brano povlači. Kdor ima, naj trosi gipsa na esparzeto, 2—4 meterske cente na hektaro. Tudi potroševanje s pepelom koristi, še bolj pa polivanje z gnojnico. Jeseni se ne smejo ovce na njo spustiti, ker jej to hudo škodujejo. Čas rasti traja do cveta 70—80 dnij. Na njivi se ohrani do 15 let, vendar jo puščajo le 2—4 leta. Kedar in kako jo spravljati? Mesenca maja ali junija, kedar najbolj cveti, gre se kositi. Suši se v plastéh ali v snopičih, ako teh kmalu v kozoleih ne razobesijo. Pridetek. Prva košnja je najzdatnejša, druga daje le polovico od prve in se pogosto opušča. Na hektari priraste v leti suhe krme po 25—50 meterskih centov. Ako se pusti za seme, tedaj se pridela 20—25 hektolitrov semena in 10—15 meterskih centov krme na hektari. Shranitev. Gledati je pred vsem, da je krma prav suha ter se pospravi pod streho, v kozolce, parme, žitnice itd. Živina žre kaj rada zeleno pa tudi suho esparzeto. Podorana rabi kot izvrsten zeleni gnoj, v cvetu je bučelam dobra pašna. V deteljišče esparzetino seje se pšenica, ječmen, sadi krompir, ako je se detelji gipsalo,

če ne, se pa vseje rži ali ovsa. Bolezni in sovražniki: medena rosa, snet, listna uš. L. G.

Letošnje licenciranje domačih žrebcev pri zasóbnih posestnikih.

Kakor je bilo uže naznanjeno, potovala je deželna komisija za povzdigo konjerejstva po vsej Štajerskej mesenca januarja ter je dajala konjerejem pismena dovoljenja, da smejo svoje žrebce za plemenje rabiti, ako so ti bili za to kot sposobni spoznani. Postavilo je se pred komisijo 56 žrebcev ali pastuhov in izmed teh oddalo je se dovoljenje ali licencija za 30, največ v Anížkej in Kainach-skej dolini na nemškem Štajerskem. Tudi v gornje-savinjskej dolini so konjerejske razmere ugodne, jako slabe pa okoli Cmureka, Lipnice, Maribora, sv. Lenarta v Slov. goricah. V teh krajih posestniki skoro nikder nimajo lastnih žrebcev, ki bi za plemenje sposobni bili. Na slovenskem Štajerskem imajo sedaj sledeči posestniki vsled zadnjega licenciranja plemenske žrebce: g. Alojz Zemljč v Apačkem vrhi pri Apačah (4letnega žrebca „Grassl II.“), g. Anton Šuraj v Drešjej vasi (3 letnega črnka „Pieber“), g. Jurij Mravljak v Čreti (3letnega sivka „Čret“), g. Anton Tlakar pri sv. Janži na Rečici (5letnega rujavka „Savinjčan“), g. Štefan Kračnik na Homci (7letnega rujavka „Dretnik“), g. Janez Vošnjak na Homci (5letnega rujavka „Homec“) in g. Jurij Matijaš v Novej štifti (8letnega „Novoštifterja“ in 7letnega „Donatija“, obadva rujavka).

Konečno omenimo še zaukaza, ki ga je dne 1. februarja t. l. izdalo naše ministerstvo poljedelstva, to pa v zadevi Savinjskih konjerejcev. Po Savinjskih krajih so namreč nastavljeni 4 cesarski žrebci: a) žrebec „Nivelles“ v Čreti, „Bonifacij“ v Jurkloštri, „Brabant“ v Kopljah in „Baptista“ v Žavci. Te cesarske žrebce dovoljeno je spuščati brezplačno le na kobile, ki imajo za očeta kakšnega Aubryjskega žrebca. To se pa mora dokazati s postavnim ubrejitevnim listkom (Deckzettel). Drugo potrdilo ne velja, tudi ne, če bi od srenjskega predstojnika podpisano bilo. Za vse druge kobile treba bo plačati.

Nekoliko o sočivnih semenih.

Včasih se da težko zabraniti, ko se več sort semena istega sočivja vzreja, da se o cvetu sorte med seboj ne pomešajo ali kakor se pravi, da se ne križajo. Vzrok takemu križanju med seboj je ta, da rastline preblizo jedna poleg druge stojijo. Pogosto je tako križanje pri dinjah, bučah in kumarah, manj pogosto pri raznih sortah koruze. Da se te sorte v semenu čiste ohranijo, morajo se najmanj 3000—4000 metrov vsak sebe saditi. Blíže se ne sme nobena sorodna jim sorta posaditi. Bučelice in drugi uzroki prenašajo plodivni prah od jedne rastline na drugo in tako čisto pleme kvarijo. Tudi veter tukaj dela mnogo kvara.

Imenitno in važno je tudi to, da se seme dobro in kaljivno ohrani. Hranuje se tako seme navadno v plehastih pukšicah, bodi si nalašč za ta namen narejenih ali pa iz gospodinstva izposojenih. V njih je seme proti mišim in drugemu mrčesu varno, in se tako 2—3 leta dobro obdrži. Nekatere semenske sorte, kakor selar obdržijo kaljivno moč 6 in več let. Kolikor starejše pa seme postane, toliko kesneje poganja in raste.

Take semenske sorte bi se ne smele globlje pod zemljo pospravljati, nego za njihovo dvojno debelost. Tudi vlažno in toplo se morajo držati, drugače ne poganjajo. Bolj trde sorte semenske, ki rade ne poganjajo kakor: salata, redkev, špinaca itd. sicer tudi v hladnem vremenu poženo, pa le težko, če jim je presušno ali pa, če so pregloboko posejane. Manj trde sorte, kakor paradizno jabelko, kumare in dinje potrebujejo pa ravno nasproti mnogo toplote, če se hoče, da poženo. Navadno so najdrobnejše semenske sorte tiste, ki največ sitnob prizadevajo, kakor selar. Te se morajo prav rano spomladi posejati in le rahlo s prstjo odeti. Ako se selarjevo seme pod steklom poseje, mnogokrat popolnem odreče, ker nima dosti vlage. To se zabrani, ako se posejano seme s kakim starim žakljem pokrije, ki se mora pa hitro sneti, brž ko selar poganjati začne, sicer bi rastlinice prenglo iz tal prirastle, pozneje pa, ker so prenejše, bi jih solnčni žarki posmodili. Selar pod steklom se mora tudi pridno zamakati. Kder se take semenske sorte pod steklom sejejo, se greda čisto in gladko pograbi, površina z lopatinim hrbtom pogladi in seme z roko poseje in potem z drobno presejano ilovico tenko potrosi. Na to se prst z lopatinim hrbtom gladko pritisne in, če je vreme nekoliko dni suho, se pokrije. Brž pa ko rastlinice iz zemlje pririjejo, se odeja sname. Sicer je to nekoliko težavno delo pa bolje vari se ko pritoži se.

Zaduhlo zrnje za krmo, kako ga popraviti. Mnogokrat se prigodi, da zrnje zaduhli in da ga živina neče več jesti. Ta napaka se nekoliko popravi, ako se zrnje posuši ali pa iz njega kruh speče, ki se potem živini poklada. Posebno sušenje takega zrnja je zelo priporočati in nasvetovati, ker mu vročina skoraj ves neprijeten duh odvzame, pa tudi vso škodljivost iz njega spravi; kajti zaduhlo zrnje je za živino tudi zelo nevarno in zdravju škodljivo.

Perutninske uši, kako jih zatreti. Gotov pomoček perutninske uši zatreti, pravi „Prakt. Landw.“ je ribja mast. Ko bi pa grdi mrčes po životu kokoši ali ktere koli druge pernate živali tako razširjen bil, da se z ribjo mastjo povsodi do njega ne more, tako se naj stanša 1 gram sive maže iz živega srebra z 20 grami ribje masti in s to tekočino se živali s tankim ščopkom vrat in pod perutimi pomažejo. To gotovo pomaga.

Dopisi.

Iz Maribora. (Slabi časi — šolstvo — okrajni zastop). Tukaj začeli so ljudje močno tožiti: denarjev ni, zaslužka ni, vse leze rakovo pot! Mnogo resnice je na tem. Svedočijo nam isto trope beračev, prazni „teater“, jasne krčme, naltlačena bolnišnica. Zadnji čas glasi se tudi pri mestjanih slaboglasni „krah“ v podobi posilnih prodavanj po dražbah. Tako na primer je veliko g. Alojz plem. Kriehuberjevo poslopje nasproti slovenskej cerkvi na javni dražbi. Ravno dnes prodavajo mu v Melji prihištva, živino itd. Ne samo kmetje tudi mestjani so zadolženi in preobloženi. Velika dobrota bo za mesto in okolico, ako res dobimo znatno več vojaštva. To prejema, a tudi oddaja veliko denarjev. — Šole so pri nas vse polne, le ona ne, ki je najdražja, t. j. tukajšnja realka. Za gimnazijo treba je novega in večjega poslopja. O novem ravnatelji na pripravniški čujemo sama hvale vredne poročila, izmed njih omenimo le, da Slovincem ni sovražen in gledé slovenščine ni malomaren, kakoršen je bil prejšnji dr. Elschnig. Akoravno rodom Čeh, razumi slovenščino dobro in prebira marljivo slovenske knjige in časopise. Tudi zastran odgoje prihodnjih naših učiteljev je se marsikaj spremenilo na boljše in je v tem oziru g. Kaas jako vrla zamena proti temu, kakor je bilo poprej. G. profesor Mel je tudi izvrstna učilna moč, le škoda da slovenski prednašati ne more, vsaj sedaj še ne. — Pri skušnji na vinorejskejšoli delile so se premije. Obdarovani bili so učenci III. razreda: Pet. Domanjko, Jer. Kramberger, Ant. Skaza, Jurij Vrbnjak, Fr. Lešnik, Jan. Poklič in K. Fluher; II. razreda: N. Brumen, Al. Rot, Jan. Korošak, Fr. Oset in J. Ral. Dokončalo je šolo 12 učencev, ki so skoro vsi dobili dobre službe. Namesto njih vstopijo 1. marca t. l. novi učenci, večjidel slovenski fantje, a podučni jezik bo zopet izključljivo nemški. — „Marburger-Zeitung“ objavila je račun mariborskega okrajnega zastopa od l. 1879, ko je še g. Šeidl bil načelnik in noben Slovenec v zastopu. Številke utegnejo zanimati marsikoga. Račun navaja: A) dohodke: okrajna doklada (Bezirksumlagen) je dala 37.170 fl. podpore (subvencije) 6003 fl., povračila 674 fl., obresti in najemščina 293 fl., štajerske sirotišne ustanove 1460 fl., razni dohodki 85 fl. ostanek v blagajnici 6293 fl., skup 52,581 fl. B) stroške: plača za uradnike znaša 860 fl., potnina 1205 fl. najemščina 228 fl., kancelijske potrebe 252 fl., šolski stroški 17.809 fl., naprej plačani denarji 143 fl. cestni šoter 8357 fl. popravila 794 fl. za sneg metati 1 fl. 50 kr. delanje cest 1487 fl. cestnikarju in delavcem 3241 fl., za erodje 355 fl. cestomeri in cestokazi 131 fl. škoda po povodnjih 8484 fl., za štajerske sirotišne ustanove 1460 fl., siromakom 198 fl., podpore 1300 fl., plača za dolg 148 fl., razni stroški (Verschiedenes): 594 fl., skup 49.311 fl. v blagajnici je torej ostalo 3270 fl. Okoli 50.000 fl.

stal nas je torej lani naš okrajni zastop. No, sedaj pa naj reče kdo, če more, da okrajni zastopi niso — dragi!

Iz Ptuja. (Stradajočim Istrijanom v pomoč). Tukajšnja čitalnica odlikuje se vedno s svojimi veseliciami. Posebno pri dobrodejnih namenih rada sopomaga. Tudi sedaj spominja se stradajočih bratov Istrijanov. „Slovan povsod brate ima“ ter želi pokazati, da pri nas Istrijan-Slovenec bratov najde. Pravo je toraj odbor naše čitalnice zadel, da napravi v postnem času primerno zabavo, nad katero se nikdo spodtikati ne more, in katere dohodek namenjen je stradajočim našim sobratom. Program besede, katero napravi naša čitalnica 29. t. m. je sledeči: „Vabilo k Besedi, katero napravi Ptujška čitalnica dné 29. febr. 1880 na korist stradajočim Istrijanom. Program: 1. Mit festem Tritt, Marsch od Schulfink-a. 2. Slavjanska ouvertura od Tittln a. 3. Govor. Govori velč. gospod Božidar Raič. 4. Domovina, možki zbor od A. Nedved-a. 5. Boccaccio, polka française. 6. Moj dom, pesen za sopran s spremljevanjem seksteta, zložil A. Stöckl, poje gospica Weixler-jeva. Tombola. 1. Den Wald entlang, Walzer od Fahrbach-a. 2. Na ptujem polji, zbor z bariton-solo od B. Ipavca. 3. Potpourri slovanskih pesen, sestavil A. Stöckl. 4. Der Neugierige, pesen za sopran od Schuberta, poje gospica Weixler-jeva. 5. Mojemu rodu, zbor od Gerbic-a. 6. Četvorka Pariser Leben od Offenbach-a. 7. Štajerske pesni, za sekstet sestavil A. Stöckl. 8. Am Trapez, polka hitra od Heneberg-a. Začetek točno ob pol osmej uri zvečer. Vstopnina le za neude in sicer: za osobo 50 kr., družino 1 fl. Vstopni listi kakor tudi tablice za tombolo dobé se pri g. A. Jure-u in J. Kasimiru. Darila bodi si v denarjih ali v dobitkih se radovoljno sprejmejo. K tej besedi uljudno vabi

Odbor.

Iz Celovca. Kakor je „Slov. Gosp.“ že poročal, umrl je 24. jan. č. g. Janez Lijavnik, prošt in dekan v Doberlivesi. Vkljub ostri zimi bil je pogreb vendar sijajen, h kateremu je prišlo 28 duhovnov, med temi visokovr. gg.: P. Avguštin Duda opat v Št. Pavlu, in korarja Rauscher in Aljančič iz Celovca. Pogreb so vodili opat Št. Pavelski in ogromna množica od blizu in daleč spremila je visoko spoštovanega in ljubljenelega pokojnika do groba. — Od tega ni še minolo mesec dni in Doberliveškemu proštu sledili so že 4 drugi čč. gg. duhovniki župniki v boljše večnost: 3. febr. Štefan Uranker, 7. t. m. Marko Pfeffer, 8. t. m. Jurij Gros in 20. t. m. č. g. Franc Schifer, prošt in dekan v Brezah (Friesach). Nemila smrt zelo krči število krške duhovščine, a zaraščaj v tukajšnjem duhovnem semenišči je vendar tako nezdaten! Letošnje leto bo samo 6 bogoslovcev na novo nameščenih; praznih pa je 23 far, 41 ekspozitur in 100 kaplanij. In vendar takov krik in vrišč v Izrajelu, ako višji pastirji povzdignejo svoj glas ter zahtevajo, da se mladenčem ne zavira pot v duhovna

semenišča po vojaški postavi in liberalni brezverski odgoji mladine v ljudskih in srednjih šolah konec stori, že nameščenim dušnim pastirjem pa da se zagotovi njihovemu delovanju primerna in njihove veljave vredna eksistenca! Gledé novih ministrov izraža tukajšnja „Kärntn.-Volksst.“ upanje, da baron Konrad, novi minister bogočastja in nauka, gotovo ne bo tako protiven katoličanom in narodnostim, kakor je bil njegov prednik dr. pl. Stremajer, ker je bil baron Konrad že v Ljubljani kot deželni namestnik z obema strankama v dobrem porazumljenji, finančni minister pl. Kriegsau pa da bo zapustil liberalno stezo, po kateri smo tako hudo zavozili, da se ne bo konservativna stranka kedaj dolžila in krivila, če bi prišlo do slabega ter žalostnega konca. — V pretečenem tednu je po 3 mesecih prvokrat deževalo; vreme je južno in led po jezerih in rekah začel se je tajati; na Dravi menda ne bo dosti škode delal in mostov podiral, ker se je le po malem začel gibati ter se je povsod skrbelo, da se nevarnost odvrne. V. S.

Iz Doliča. (Volitve, šola, Poznič.) Naša hribovska fara razdeljena je v 2 okrajna glavarstva in v 4 občine. Volitve smo natančno vselej od novem leti dovršili. Pred nekaj časom bil je še ta kraj politično ali boljše rečeno narodno zaspan; poslednjič pa smo imeli vendar 3 župane narodnjake. Letos zgubili smo zopet vse 3. Nič ni zdalo varčno gospodarstvo, ne domoljubno obnašanje. Ob dnevih volitve za odbor pritekli so sosedni farani v polnem številu, izvolili izmed svojih veliko večino, potem se vé tudi župane. Rekali so: „zdaj smo dosti močni se ubraniti Šent Florijančanom staviti šolo, zdaj smo se jih otesli, juhe!“ Naše mirno in krotko obnašanje pri volitvah pa je navdušene boritelje nekako osupnilo, ko so videli, kako radi županske sedeže zapuščamo in se nič ne bojimo pretežkega bremena sami šolo staviti. Nektera županstva se niso nikoli protivila, ko je naš kmet za šole, kaplanije in farovška poslopja sosedom pomagati staviti ali popravljati, a zdaj pa, ko tudi tukaj pomoči in povračila potrebuje, so tako predrzna, da napišejo „protest“, celi koš neresničnih rečij in jih pošljejo visokemu deželnemu odboru v Gradec! Edina občina vrlih Kozjevčanov nam je voljna pomagati in nas blagodušno podpirati. Na mnoga vprašanja, kedaj bo neki obravnava po pokojnem č. g. Pozniču, ne morem ničesar zanesljivega odgovoriti, ker je vsa reč še pri sodnji! J. V.

Iz Gradca. (Novih in postranskih železnic) želijo razni možje staviti na Štajerskem, da bi mogoče veliko krajev, ki sedaj pogrešajo železnice, zvezali z glavnimi in velikimi železnicami. V dosego tega namena sešlo je se nad 200 mož v deželskeji hiši v Gradcu. Iz Maribora bili so navzoči župan dr. Reiser, Anton plem. Schmidt, Hartman, Kodela in Schmiderer, Bindlechner, Janšič, Pachner in Pfriemer. Sklenilo je se obrati poseben odbor 13 mož, ki imajo pred vsem skrbeti

da se okraji in srenje začnejo za celo podjetje zanimati. Spodnji Štajer zastopajo dr. Reiser, dr. Nekerman in — čuda velika — dunajski advokat in celjski poslanec dr. Forregger. Reč sama na sebi je premisljiva vredna, a bojimo se, da utegne to biti povod, vsled katerega se bodo srenje in okraji v dolgove zakopali, kakor so uže nekatera mesta, dežele in država. — Veliko menje pa obeta jajce, katero je nekdo v „Grazer-Zeitungi“ znesel o dvema parobrodoma, ki bi naj po Muri od Graca do Kotorija doli in gori prevažala blago, živino in ljudi. Mura je za parobrode preplitva pa tudi prederoča!

Iz Šoštanja. (Naša pošta) ljubi prav mileno nemški jezik, posebno jeni poštar. Res ne vem ali se on s tem hoče Slovencem prikupiti, da vedno nemške uradnike nastavlja; pošten slovenski kmet brez tolmača ne more včasih ničesa na pošti opraviti. Če kdo kaj slovenski zahteva, odgovori se mu: „niks bjndiš“. In vrhu vsega tega je še pa g. c. k. poštar narodnjak, ali kali? Taka je pa tudi z našim pismošo; časnike, katere on v roke dobi, so najprej od njega prečitani; naročnik še le potem ves umazan in pokvarjen list prejme. Tudi pisma pri njem mnogokrat zaostanejo, ako si jih lastnik sam ne poišče.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Zopet gredó pooblaščenci avstrijsko-ogerski k Bismarku v Berolin pogajati se zastran nove nagodbe kupčijske. Najbolj kaže Avstriji odložiti vse tako pogajanje bodi s komkoli; kmetijstvo, obrt, fabrike, vse je potrebno pri nas varstva zoper tuje blago, ki sedaj naše dežele poplavlja, naše denarje iz cesarstva odnaša, nas vse pa v uboštvu tira. Zato je želeti, da Avstrija odpravi vse škodljive njej kupčijske nagodbe in tujemu blagu navrže colnine, kakoršna nam kaže. Slabe kupčijske nagodbe so eden izmed glavnih vzrokov našega gospodarstvenega propada. — Državni zbor je sprejel Lienbacherjev predlog o znižanju šolskega obiskovanja od 8 na 6 let ter izdelovanje dotične postave izročil odboru 24 mož potem, ko je tudi novi minister Konrad djal, da je treba na želje prebivalstva, posebno kmetškega, ozirati se. To je liberalce grozno zbolelo ter so v finančnem odboru po sili iztrgati hoteli iz ministra, ali bo v šolskih zadevah hodil Stremajerjevo pot ali ne. Toda minister se jim je takrat izvil ter ni izpovedal nič določnega, kar je liberalce tako razkačilo, da se po svojih listih prav srdito nasajajo na novega ministra. To je tega pa tako užalilo, da je svoje liberalce v slovesi do svojih prejšnjih uradnikov dunajskih tolažil rekoč: „oj, verjamite mi, jaz sem iskren prijatelj nove šole!“ No, bodemo videli, kako dolgo bodo liberalci potolaženi! — Vladini listi iščejo pri liberalcih pa tudi pri konservativnih in narodnih poslancih si takih možakarjev, ki bi ne bili ne miš ne ptič,

ampak bi vedno z vlado grofa Taaffeja vlekli. Do sedaj še jih, vsaj med našimi poslanci, niso našli. — Strašno zaupili so nemški ustavaki, ko so slišali, da je dr. Rieger nasvetoval pri stavljenji českega gledišča ozirati se na bodočo kronanje cesarja za českega kralja. Kakor je bilo prav, da so cesar bili kronani kot ogerski kralj, jednako želeli je za varnost cesarstva zoper Nemčijo, da bodo hitrej ko mogoče kronani kot česki kralj po zgledu Njih prednika cesarja Ferdinanda. V Budimpešti zboruje državni zbor ogerski, kder levičarji pod vodstvom grofa Aponyja hudo prejimljejo ministra Tiszaja kažoči mu, kako Ogerska propada v vsakem oziru. Prebložena je z davki in dolgovi. Vendar to ne kroti magjarske ošabnosti. Ravno sedaj so Magjari začeli še bolj pritiskati na Hrvate vrinovski tem magjarona Pejačevića za bana namesto Mažuraniča, ki je moral odstopiti. Magjari so itak Hrvatsko ugonobili in poškodili gmotno, sedaj jo hočejo popolnem potlačiti — pa se utegnejo opeči. — Vso prodavo cesarske soli v Bosno in Hercegovino dobila je magjarska kreditna banka v Budimpešti. V Plevljah so Turki na naše vojake streljali.

Vnanje države. Skušnje nam svedočijo, kako rado se uresničuje to, kar vladini listi tajijo. No, sedaj „Grazer-Zeitung“ na vse pretege taji pisoč: ni res, da bi naš minister Haimerle bil vprašal Bismarka, ali sme Avstrija po Italijanih kresniti in da je Bismark pritrdil, ni res, da bi Bismark hotel Rusom vzeti Kurlandijo, ni res, kar angleška „Times“ pišejo: da namerava Avstrija spomladi udariti proti Solunu, na kar bo turški sultan, Rus in Italjan nad nas planil, Francozi zgrabili Bismarka, Angleži pa vsem dovažali orožja in živeža in tako veliko denarjev služili; vse to ni res. No, kaj pa, ko bi skušnja zopet drugače pokazala? — Francozi vsaj dogotovijo letos preustrojitev svoje armade po novej postavi ter imajo 968.300 izurnjenih vojakov. — Rusi utrudujejo s silnimi šancami mesta ob nemškej meji: Kovno, Grodno in Belistok. — Bismark zahteva od nemškega zbora več vojakov in denarja in jegov poročevalec Karsdorf je rekel, da je tega treba ne toliko zavolj Francozov, marveč zavolj — ruskih nihilistov. — Papež Leon XIII. so nedavno poudarjali nerazvezljivost sv. zakona, italijanska vlada pa pripravlja novo postavo, vsled katere se bodo ljudje zamogli kar na 6 let ženiti in možiti, potem pa narazen iti in zopet nove zaveze pričeti. Otroci se lahko materam zapuščenim prepuščajo. Prave italijanske grdobe!

Za poduk in kratek čas.

Kruci na Slov. Štajerskem.

(Spominki iz domače zgodovine.)

V. Od Velike nedelje odpodeni Kruci so se potem srditi razškropili na vse strani Ljutomerskih

goric ter ropali, požigali in divjali, da je bila strah in groza. Divjaki nataknejo in izpraznijo vse pivnice, ubogi Središčani pa z ravno živino berluzgajo po ozkih in blatnih klancih ter prevažajo od Krucev naropano vino iz vinogradov na Središke trate. V Kajžaru so ga naložili samo iz ene pivnice 11 štrtinjakov in na Kogu iz ene 23 polovnjakov.¹⁾ Sploh so Kruci v Ljutomerskih goricah oropali in večidel tudi užgali okoli 160 hramov, kleti in preš. Ko prihrujejo k sv. Miklavžu, najdejo cerkev zaprto, farovž pa celo prazen, kajti župnik se je zavolj večje varnosti preselil k podružnici žalostne Matere v Jeruzalemu. Kmalu vderejo v zaprto cerkev, poberejo, kar ima kako vrednost, razderejo in poškodujejo nekatere altarje, potem pa hrjujejo proti Jeruzalemu. Ali v slovitem babjem klancu, ki je l. 1664 spravi marsikterega Turčina ob življenje, bila je nastavljena tudi tem divjakom pogibelna past. Ni so na nje za grmovjem prežale, kakor svoje dni na Turke, junaške žene s kropom in debelim kamenjem, pač pa zopet en vitez nemškega reda, Martin Stariha, župnik Miklavževski. Dokler so Kruci po okolici razbijali, ostal je on med svojimi farani. Le en sam den je moral po službenih potih v Ptuj, pa hitro se je vrnil nazaj v Jeruzalem ter je ljudstvo svoje, tisti čas daleč razširjene fare, tako srčno nagovarjal, da se je večina faranov jemu pridružila in s vsakoterim orožjem divjim sovražnikom v bran postavila. Marsikaj se je zabilo, kar bi se bilo gotovo zgodilo, ko bi fara ne imela župnika tako srčnega in neprestrašenega, ki si je po pravici zaslužil pridobljeno ime: „Victoriosus“, t. j. premagavec.²⁾

Nekaj po Ljutomerskih goricah naropanih rečij zapeljali so Kruci precej v Središče, druge pa so spravljali za nekaj časa samo v Šalovce, kder so imeli na občinskih tratih, kakor še ljudstvo zdaj poveda, svoj „logar“. Na tako imenovanem Črncu se vidi še den današnji več nasipov, malim hribčekom podobnih, ktere so pre Kruci si navozili, da so na njih počivali, ker je okoli precej močvarno. V Šalovcih shranjujejo še tudi nenavaden svečnik iz bronca, s katerim so si Kruci svetili in eno kladvo, ki so ga Kruci tam pozabili. Nekaj naropanelega blaga pa so jim morali kmetje celo v Nedelišče, v njihovo glavno taborišče peljati. Ko so divjaki z obilnim plenom prišli nazaj v Središče, planili so z vso besnostjo zopet nad farovž. Dobro je storil stari gospod župnik, da se je divjakom še ob pravem času prek Drave v Petrijance odtegnil, kajti divja druhal, vsa razkačena, bi se lotila gotovo tudi jegovega življenja. Farovž so do čista oropali in užgali. Strašen požar je uničil še to, kar so brezbožneži pustili, in vpepelil tudi več drugih hiš po Grabah. Potem so vdrli še v farno cerkev sv. Duha. Vse, kar je

imelo kako vrednost: kelihe, ciborij, monštranco in druge dragocenosti, ki jih niso poprej poskrili, so pobrali, altarje podrli, sesekali in sežgali, v obropano cerkev pa postavili konje in napravili tako iz hiše božje konjski hlev.¹⁾

Več tednov so Kruci še po Ljutomerskih goricah in Središki okolici razsajali in doprinašali strašne grozovitnosti in napravili okoli in okoli grozno veliko škodo. Tudi Središčanje so teh divjih gostov se že tako naveličali, da bi jim kaj radi pot prek meje pokazali. Ko so pa Kruci slutili, da se na skrivnem nekaj proti jim snuje in da tudi v Središču niso več celo varni, so sklenili pred svojim odhodom še po Središču vse poklati in požgati. Že so si nekteri teh divjakov pred rovtvežem brusili sablje, ko v bližnji kapeli ravno k sv. meši pozvoni. Bila je nedelja in ker je bilo v farni cerkvi vse razdjano, je kaplan Jurij Mikec, kterege so tržani v svojo obrambo vzeli, da mu Kruci niso kaj žalega storili, božjo službo opravljal v kapeli. Precej Središčanov obojega spola in tudi nekoliko drugih faranov, ki niso slutili, kaka nevarnost jim preti, prišlo je k sv. meši. Na zadnje pride po ulici še neka mlada deklica, katero eden „frankov“ sreča in jo nagovori: „Deklica! ne hodi zdaj k meši, zdaj ti bo vražja meša.“²⁾ Bil je namreč sklenjeno, med sv. mešo planiti nad ljudi v kapeli zbrane, je poklati in hiše vžgati potem z vsem naropanim blagom oditi. Pa zadosti je že grozovitnosti. Bog je uslišal mile zdihljeje stiskanega ljudstva in prečrtal grozne naklepe divjakov. Ravno se Kruci pomikajo proti kapeli, da bi izvršili svoj peklenški namen, ko dojaše po veliki cesti Kruc s pismom tako naglo, da mu je konj komaj na trgu postal in se tje zvrnil in mrtev obležal; — in zdajci so pobrali Kruci nagloma svoj plen in dirjali proti „lipju“. Po ormožki cesti pa je dodirjalo vse polno vojakov, ki so Kruce do Mure podili, jih mnogo ubili in jim odvzeli precej blaga, ki so ga na Slov. Štajerskem naropali.³⁾ V zahvalo, da so bile Središke hiše pred požarom srečno obvarovane, so pristopili skoraj vsi tržani h bratovščini sv. Florijana, ki je bila takrat vpeljana. — S časom vrnilo so se tudi oni, ki so pred divjaki v druge kraje pobegnili, zopet na svoj dom, ali marsikterega so solze polile, ko je zagledal namesto snažne hiše okajeno pogorišče in videl hišo božjo onečasteno in razdjano. Trebalo je več let, da so zacelile rane, ki so jih vsekali divjaki, in se je popravilo, kar je bilo razdjano. (Dalje prih.)

Smešničar 9. Pustni torek pozno zvečer pri-tava pijanec domov in obleži pred dvermi v snegu. Črez nekoliko začne sam pri sebi premišljevati in razgovarjati se rekoč: no, snoči sem pa ga dobro se navlekel. Sam ne vem, kako mi je; ali sem

¹⁾ Središki arhiv.

²⁾ J. A. Janisch top.-stat. Lexikon I. 636 in Sim. Povoden rokopis.

¹⁾ Gašp. Adlešič, dnevnik.

²⁾ Ljudska pripovedka.

³⁾ Ljudska pripovedka.

res v snegu, ter se mi o postelji sanja, ali pa v postelji ležim in se mi o snegu sanja!

Razne stvari.

(*Stradajočim Istrijanom*) daroval je č. gosp. župnik Davorin Satler 6 fl. in č. g. Jožef Bratanič 2 fl.

(*Matica slovenska*) razpošlje kmalu letošnje knjige, občni zbor obhaja bržčas 14. aprila t. l.

(*Narodna tiskarna*), ki izdaja „Slov. Narod“, izkazala je pri občnem zboru premoženja 28.397 fl.

(*Koroška družba kmetijska*) obhaja občni zbor v Celovci dne 10. in 11. marca.

(*Okolica celovška*) z mestom vred šteje 22055 Slovencev, a samo 7294 Nemcev, ali vendar bili so nameščeni 3 zaporedni okrajni sodniki slovensčine nevesči.

(*Dva suroveža*) iz Župečke vasi, J. Škerbak in J. Močnik, nista hotela mariborskemu cestinarju, 70letnemu V. Dvoršaku, 12 kr. cestnine plačati marveč ga potisnila pod kolesa in mu desno nogo zlomila.

(*Skladišče za blago*) želi mesto postaviti v Melji blizu železniške postaje.

(*Huzar obesil*) je se v konjeniškeje kosarni v Mariboru.

(*V Podčetrniku*) bil je shod veljavnih mož, ki so se pogovarjali o železnici iz Grobelne ob južnej železnici nad Šmarije, Slatino, Rogatec, kraj Sotle do Brežic.

(*Nabor novincev*) za domači regiment Litzelhofen bo 8.—31. marca v Ptuj (1788 je fantov, ki so pozvani pred komisijo), 1.—12. aprila za celjsko okolico (2768), 12. aprila za Celje (35), 14.—20. aprila v Brežicah (1086). Druga komisija nabira 8.—18. marca iz mariborske okolice (1783), 18. marca iz Maribora (89), 20.—24. marca v Ljutomeru (607), 30. marca do 3. aprila v Radgoni (823), 5.—12. aprila v Lipnici (1315) in 14. do 20. aprila v Slov. Gradci (962).

(*Vsi otroci na ginjah umrli*) so posestniku Gorenjšeku v Stranicah konjiškega okraja in njegovemu kočarju L. Volčiču.

(*Guzaj*) tirjal je 19. febr. v Mosteh pri Štorah od posestnika M. Gajšeka denarjev in, ker jih ni dobil, koči streho užgal. Gajšek je ustrelil za tolovajem in ogenj ugasnil. Toda Guzaj je iz gozda streljal nazaj in Gajšeka nevarno zadel ter zopet v hišo za njim vdril in vropal sukno in uro.

(*Žandarsko c. k. deželno poveljstvo*) doposlalo je „Slov. Gosp.“ uradbeni popravek ter pravi, „da je vsled uradne preiskave popolnem neresnična in izmišljena „Razna stvar“ v 5. številki od 29. jan. t. l. kder je bilo brati, kako je Guzaj v Podčetrniku v krčmi bil enkrat kot ženska oblečen, drugič kot gospod ter pogostil 3 žandarje in potem pete odnesel zapisavši na vežine dveri: Jaz sem Guzaj.“ Dobro, a mi dostavimo, da smo zanimivo „Razno stvar“ zajeli iz nemških listov v Gradci in Mariboru.

(*Odprto pismo štajersko slovenskim deželnim in državnim poslancem*). 22. t. m. bil je štajerski železniški shod sklican od kupčijske zbornice v Gradci. Povabljeni so bili vsi okrajni zastopi, in tudi posamezni veljavni možje, med temi vsi poslanci iz Štajerskega; vsaj tako nam je gosp. dr. Foregger povedal. Ker je železniško vprašanje za celo deželo, posebno za spodnje-štajersko, jako važno, se je omenjenega shoda nad 200 zastopnikov udeležilo. Pogrešali pa smo naših poslancev! Kako to? Ali niso bili povabljeni, ali pa Jim na gmotnem interesu svojih volilcev tako malo ležeče, da takšne važne zadeve prezirajo? Prosimo za odgovor! Z najodličnejšim spoštovanjem

Jože Lipold v Mozirji.

(*Pojasnilo*) poslanci g. dr. Dominkuš, g. dr. Radač, g. Fluher bi se bili radi udeležili, toda nobeden izmed njih ni bil povabljen, a nepovabljeni stavijo se za dveri.

(† *Franc Goedel*) oče našega državnega poslanca in predsednika državnemu zboru g. barona Goedeln, je umrl v Mariboru 89 let star. Bil je še čvrstega zdravja ter bi bil kaj rad 90. leto doživel. Toda naglo pljučno vnetje ga je pobralo pred 15. aprilom t. l. Rajni je bil l. 1809 deželni brambovec in v bitki pred Gjurom od Francozov hudo ranjen. Njegova sina sta postala barona in starejši je grajščak Šmarijski, eden izmed vnukov služi pri avstrijskem poslaništvu v Teheranu na Perzijskem.

(*Nauk slovenskim županom*) kako jim je delati, kadar opravljajo domačega in izročnega področja dolžnosti, spisal Anton Globočnik, c. k. okrajni glavar, na slovenski jezik preložil Franc Levstik. Tako se zove knjiga izišla v Ljubljani v založbi gg. Klein in Kovač. Velja 1 fl. 80 kr. Spisana je z ozirom na postave in razmere na Kranjskem, vendar jo vsem priporočamo, ki take knjige potrebujejo, posebno pa zaradi čiste, pravilne, izredno lepe slovensčine. Fr. Levstik uže dolgo slovi kot temeljito učen jezikoslovec in torej opozorimo svoje čitatelje zlasti na slovstvene opazke in slovniček knjigi pridjani.

(*Vabilo*). Odborova seja družbe duhovnikov se bode obhajala 4. marca ob 2 popoldne v kn. šk. pisarnici, h kateri se č. gg. odborniki s tem naznanilom vljudno vabijo.

Predstojništvo družbe duhovnikov.

(*Č. g. Valentin Stiplovšek*) je prezentiran za faro sv. Duha v Ločah.

(*Dražbe*). 1. marca Marija Peperko v Hajnskem 750 fl., Matej Potočnik na Strmci ptuj. okraja; 2. marca Martin Braček v Gomilicah ptuj. okr.; Ana Kranje 800 fl. v Konjicah, Gotfried Hudej v Mariboru 15000 fl. 4. marca Jož. Ribič v Ptuj.

Loterijske številke:

V Trstu 21. februarja 1880: 34, 8, 48, 17, 85.

V Lincu „ „ 71, 13, 83, 88, 34.

Prihodnje srečkanje: 6. marca 1880.

Poduk v prirezovanji oblek

začne se 16. februarja t. l. po lahko umevnem in dovolj preskušenem načinu in traja 14 dni. Deklice jemljejo se v popolno preskrbovanje v Mariboru, Schillerstrasse šte. 6. 2—2

Mlin

v dobrem stanu in mestu na 3 tečaja na Frauheimskeje vodi v mariborskem okraji v gornji Gorici se daje pod dobrimi pogoji ali v najem (štant) ali se proda. Več pové gosp. 2—3

Anton Sagadin,
župan v spoduji Gorici.

Organist

s prav dobrimi spričevali išče službo. Je voljen tudi mežnarijo ali kako privatno šolo oskrbovati; pisma naj se blagovolijo pošiljati pod naslovom poste restante: J. M. organist pošta: Hotedrošica Krain. 2—3

Učiteljska služba

1—3

na enorazredni ljudski šoli pri sv. Križi z dohodki IV. razreda in prostim stanovanjem se razpisuje.

Prošnje se imajo poslati do 15. aprila t. l. krajnemu šolskemu svetu pri sv. Križi.

Okrajni šolski svet v Mariboru dne 22. febr. 1880.

Predsednik: Seeder.

Podučiteljska služba

izpraznjena je na dvorazredni šoli v Majšbergu (Monsberg) z letno stalno plačo 440 fl. (začasno pa 330 fl.) in prostim stanovanjem. Prevzeti se zamore ob enem tudi služba organista.

Prosilci slov. in nemškega jezika zmožni, naj vložé svoje prošnje do 28. febr. 1880 pri okrajnem šolskem svetu v Ptuj (Pettau).

Okrajni šolski svet v Ptuj, 1. febr. 1880.

3—3

Predsednik: Trautvetter.

Izvrsten gnojni gips (mavec)

priporočba železarijska kupčija

Danijela Rakuša v Celji

1—2

(v graškeje ulici.)

Semena in drevesca.

Različna
vrtnarska in poljska semena
in nad
800 lepih, mladih požlahtnjenih sadnih
drevesc

prodaja

F. Kapus

V Celji 25. febr. 1880.

trgovec. 1—3

JANEZ LEON

stolni trg 6. v Mariboru, (Domplatz)

priporočá svojo

tiskarno

ter prosi za naročila vsakršnih v to vrsto spadajočih del, katera bode točno in po nizki ceni izvrševal.

Tudi liste „Slov. Gospodarja“ prodavam.

Zaloga tiskovin

za srenjske, župnijske in biležniške urade, šole i. t. d.

☛ Kdor želi, dobi cenilnik franko. 3—3

Ustanovljena leta 1869.

Prva in največja glavna zaloga vseh izvornih mašin šivalnic, edini zastopnik v Mariboru

Matija Prosch,

e. k. priv. trgovec,

v lastnej hiši, v gosposkeje ulici šte. 23., v učilniškeje ulici šte. 2. 6—32